

tekst:
**Annette van
Berkel**

Het Leusveld; een mooi stukje natuur

foto: Gerard van Ruiten

Terwijl je op zoek bent naar vlinders kun je ook andere dieren tegenkomen, zoals deze prachtige reebok.

Als u als vlinderliefhebber de Kleine ijsvogelvlinder wilt zien, moet u naar een 'mooi stukje natuur'. Een vochtig loofbos met veel kamperfoelie als lianen erdoorheen slingerend. Een grillige bosrand met beschutte plekjes waar het al gauw een paar graden warmer is. En natuurlijk braam. Veel braam. Aldus Hans Smeenk over de Kleine ijsvogelvlinder in het vorige nummer van 'Vlinders' (jaargang 9 nummer 4). Zo'n stuk natuur is het Leusveld.

Het landgoed het Leusveld ligt in de overgang van de Veluwe zandgronden naar de rivierklei van het IJsseldal tussen Eerbeek en Brummen. Het bestaat uit gevarieerd zeer vochtig loofbos en wat naaldbos. In het bos liggen bouwen weilanden en enkele kleine bloemrijke hooilanden. In het oostelijk deel ligt het

Turfveen. Hier is tot het midden van de negentiende eeuw veen gewonnen. Het Landgoed is in beheer bij Natuurmonumenten. Het is grotendeels vrij toegankelijk. Alleen het oostelijk deel is rustgebied voor het wild en is afgesloten voor bezoekers.

Veel afwisseling

Het Leusveld is landschappelijk een zeer aantrekkelijk gebied om in te wandelen. De afwisseling tussen bos, open plekken in het bos, hooilandjes, weilanden en akkers doet erg prettig aan. Zonnige bloemrijke weides worden afgewisseld met deels koele beschaduwde en deels brede zonnige paden. De laatste zijn wat bloemrijker met hier en daar veel braam. Laarzen zijn, vooral in het westelijk deel, gewenst wegens de hoge vochtigheid van de bodem.

Zowel de bossen als de hooilanden van het Leusveld zijn botanisch interessant. Voor de hooilanden geldt dat natuurlijk vooral voordat ze gemaaid zijn. In juni bloeien er onder andere orchideeën. In de kruidlaag in het natte loofbos zijn Bosviooltje, Dalkruid, Muskuskruid en Salomonszegel te vinden.

Zoals in de inleiding al gemeld wordt, is het Leusveld een zeer geschikt gebied voor de Kleine ijsvogelvlinder. In 1993 heeft De Vlinderstichting het gebied voor Natuurmonumenten geïnventariseerd op dagvlinders. Toen bleek dat er bijzonder veel Kleine ijsvogelvlinders voorkwamen. Op één dag werden maar liefst 60 exemplaren gezien.

"Mijn eerste kennismaking met het Leusveld was tevens mijn eerste kennismaking met de Kleine ijsvogelvlinder. Wat een prachtige vlinder! Zelfs langs de bosrand van een met bloemen overdekt hooiland kwam hij aangevlogen. Om zich vervolgens onder mijn neus te laven aan bramennectar. En hij was niet alleen. Nog zes van die haast tropisch aandoende beestjes dwarrelden uit de lucht. Dat zijn momenten, die blijven je bij!"

"Het is middag en we tellen het noordelijk deel van het Leusveld. Nog steeds

tekening: Philip Dirkzwager.

Kleine ijsvogelvlinders. Ik ben de tel al kwijt geraakt. Opvallend is dat ze nu nog alleen hoog tussen de boomkruinen vliegen of langs bosranden. Ze komen vrijwel niet meer naar beneden naar de bramen. Wel was er een nog zo vriendelijk om in de blubber van een uitgebaggerd greppeltje te komen drinken. Z'n onderkant is geweldig van kleur!"

Vochtig bos, veel vlinders

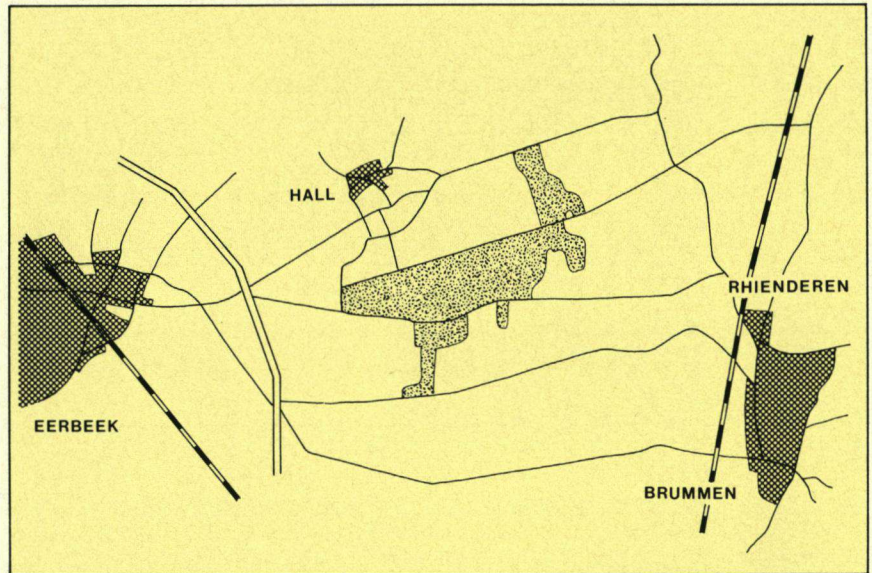
Ook in 1994 heeft een groot aantal Kleine ijsvogelvlinders rondgevlogen in en om het Leusveld. Buiten deze vlindersoort is nog meer fraais te zien in dit terrein. In het voorjaar vliegen de Oranjetipjes hun ronde langs de bosranden op zoek naar vrouwtjes. Zowel het Oranjetipje als de Kleine ijsvogelvlinder zijn met name in het zuidelijk, westelijk en noordelijk deel van het Leusveld te vinden. Dit zijn de natste delen van het gebied. Hier zijn ook de grootste aantallen van het Groot dikkopje en het Koevinkje gezien. Beide minnaars van toch wat vochtiger terreinen met bosranden en houtwallen met braam. Het Bruin zandoogje is ook in grote aantallen aan te treffen. Deze bruin met oranje huppelaar beperkt zich niet alleen tot de nattere delen.

In tabel 1 zijn de vlindersoorten aangegeven die vanaf 1990 in het Leusveld zijn waargenomen. Dit zijn slechts 18 soorten. In een zo gevarieerd terrein zou men toch meer soorten verwachten. Het Icarusblauwtje, het Boomblauwtje, het Hooibeestje en de Distelvlinder zullen in jaren waarin op voor deze soorten gunstiger tijden gezocht wordt, toch zeker te vinden moeten zijn. Het aantal vlindersoorten blijft dan nog steeds steken op 22 soorten waarvan alleen de Kleine ijsvogelvlinder een minder algemene, karakteristieke soort is.

Als het Leusveld en de directe omgeving opgezocht wordt in de Atlas van de Nederlandse dagvlinders blijkt dat hier voor 1986 zo'n 30 vlindersoorten rondgevlogen hebben. Oorzaken van achteruitgang zijn verdroging en versnippering. In het kader van de Ecologische Hoofdstructuur kan hier mogelijk verbetering in komen.

Niet alleen maar leuke diertjes

Behalve dagvlinders zijn in het Leusveld ook andere insecten aanwezig. Zweefvliegen zoemen in de bloemrijke hooglanden. Libellen jagen op de weiden en hooglanden. Sprinkhanen striduleren op zonovergoten warme plekken. Vooral de kapvakte in het zuidelijk deel is erg sprinkhaanrijk. Helaas zijn op zulke plekken ook minder aantrekkelijke diertjes actief.

Het bleek niet mogelijk ondanks voorzorgsmaatregelen, teekvrij te blijven.

Ligging van het Leusveld.

De Wielewaal antwoordt

Een terrein als het Leusveld is, mede door die insectenrijkdom, ook aantrekkelijk voor vogels. De zang van diverse zangvogels heeft zijn hoogtepunt in het voorjaar. Dan kan men bijvoorbeeld Zwartkop, diverse Mezesoorten, Boomklever, Boomkruiper, Groene specht, Grote bonte specht en Wielewaal tegenkomen. Het uitbundige gezang van de Geelgors is hier in juni te horen. Een soort die toch niet erg algemeen meer in Nederland voorkomt.

foto: Kars Veling

De Kleine ijsvogelvlinder in het Leusveld die zo vriendelijk was even op de modder langs de sloot te gaan zitten.

De Eikepage zit vaak hoog in een boom of struik en valt dan nauwelijks op.

"In mijn beste wlelewaals roep ik terug. De Wielewaal antwoordt. Rechts in het bos hoor ik er nog een. Een jong wellicht. Ik roep weer. Zij roepen terug. Nu van drie kanten. Geweldig, ik weet niet wat ik ze allemaal toeroep maar in ieder geval behoeft het antwoord. Het is 2 juli 1994 en ik ben terug voor de Kleine ijsvogelvlinders. Nu met wat andere vlinderliefhebbers. Het is nog wat vroeg en we wachten op de eerste vlinders. "Eikepage" wordt er geroepen. Paarsblauw oplichtend verdwijnt het beestje naar hogere eikesferen. De telescoop wordt van de Wielewaal afgewend richting eikekroon. "Ik heb hem!" Dat betekent dat de Eikepage beeldvullend te zien is door de telescoop op zo'n 8 meter hoogte op zijn etkeblad! Daar loopt hij zilvergoud glanzend rond te paraderen in de zon!"

Het is bevrijdend als hij me ruikt. Drie sprongen en hij is verdwenen.... Ik kan weer rustig verder tellen."

Op het moment is het Leusveld een zeer gevarieerd, aantrekkelijk gebied waar veel te beleven valt wat betreft landschap, flora en fauna. Het is te hopen dat met goed hydrologisch beheer het gebied vochtig te houden is. Als het opgenomen wordt in de Ecologische Hoofdstructuur en verbonden wordt met omliggende natuurgebieden zal de variatie in planten- en dierenwereld waarschijnlijk nog verder toenemen. En daarmee de waarde van dit gebied.

Literatuur:

De Vlinderstichting, 1993. Dagvlinderinventarisatie 1993, Noordal, Leusveld, 's-Gravenlandse Buitenplaatsen (Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten).
 Natuurmonumenten, 1991. Handboek voor natuur- en wandelgebieden in Nederland, Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten.
 Tax, M.H., 1989. Atlas van de Nederlandse dagvlinders. Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten, De Vlinderstichting, 's-Gravenland/Wageningen.

Tabel 1: Na 1990 in het Leusveld waargenomen vlindersoorten.

- Geelsprietdikkopje
- Groot dikkopje
- Citroenvlinder
- Groot koolwitje
- Klein koolwitje
- Klein geaderd witje
- Oranjetipje
- Eikepage
- Kleine vuurvvlinder
- Kleine ijsvogelvlinder
- Kleine vos
- Dagpauwoog
- Atalanta
- Gehakkelde aurelia
- Landkaartje
- Koewinkje
- Bruin zandoogje
- Argusvlinder

Door de grote variatie in biotopen is ook een behoorlijk aantal zoogdiersoorten aanwezig. Vos, Das, Bunzing en Eekhoorn worden geregeld gezien. Het oostelijk deel van het Leusveld is rustgebied. Buiten net genoemde dieren maken Reeën daar volop gebruik van. Zij kunnen er ongestoord de dag doorbrengen. 's Avonds verlaten zij deze plek om op de open plekken in het bos, de hooilandjes of de weilanden te fourageren. Als het erg rustig is in het gebied doen ze dat ook wel midden op de dag.

"Ik loop, gelukkig onder dekking van een braamstruik, het weitje op. Ik laat me voorzichtig door de knieën zakken. Hij heeft niets in de gaten. De wind staat gunstig. Dertig meter verder loopt nietsvermoedend een volwassen reebok, zesender, als vuur oplichtend in zijn rode zomerpak. Hij eet. Hier een hapje gras-spieten, daar een knopje braam. Ik voel me een indringer en ik kijk.